

ρον, οὐδὲ πολυτιμότερον, πλὴν τὴν ἡδονὴν τοῦ μεταδιδόναι. Ἐχῶ, ἔλεγε, μέγα πλοῦτον· ὁμολογῶ τοῦτο, καὶ ἀγαπᾷ γὰρ ἐξεύρωσιν αὐτὸ πάντες· οὗτος ὅμως ὁ πλοῦτος εἶναι ἐξ ἴσου κοινὸς καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους μου. Διὰ τί τέλος τῷ ἡβελῶν θησανρίζει; διὰ τὰς χρείας μου; διὰ γὰρ ἐξοδεύω μόνος; καὶ ἂν ἡβελῶν, δὲν ἡδυνάμην. Συνάγω, διὰ γὰρ διατρέμω εἰς ἀμοιβὰς τῶν ὅσοι ὑπηρετοῦσιν ὡφελίμως τὸ ἔθνος, καὶ εἰς βοήθειαν τῶν ἀναξίως δυστυχοῦντων.

Οἱ ἀληθεῖς χαρζακτῆρες τοῦ ἡγεμόνος εἶναι γὰρ δίδῃ καὶ γὰρ συγχωρῇ, ἔλεγεν ὁ Κάρολος Ἐμμανουήλ Α', δούξ τῆς Σαβαουδίας. Ὁ πλέον δυστυχὴς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ἡβελῶν εἶσθαι, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἡθελε μὲ θέσει εἰς κατὰστασιν γὰρ ἐκτελεῶ ἀμφοτέρα.

Εἰς τῶν θησαυροφυλάκων Ἀλφόνσου τοῦ Ε', βασιλέως τῆς Ἀραγωνίας, ἔφερέ ποτε ἐνώπιον αὐτοῦ δέκα χιλιάδας νομισμάτων χρυσοῦ, ἅπερ ἰδὼν τις τῶν αὐλικῶν, καὶ νομίζων ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν ἤκουεν, εἶπε πρὸς τὸν ἱστάμενον πλησίον αὐτοῦ: Ἰδοὺ ποσότης χρημάτων, ἣτις ἡδύνατο γὰρ μὲ κάμῃ εὐτυχῇ διὰ παρτοῦ τοῦ βίου. Ἐσο, ἀνέκραξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εὐθὺς ἐχάρισε ταῦτα εἰς αὐτόν. Πρέπει ὅμως νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ αὐλικὸς οὗτος ἦτο ἄνθρωπος τίμιος, καὶ ὅτι ὑπηρέτησε καλῶς τὸ κοινόν· διότι ἄλλως ἡ ἐλευθεριότης αὐτῇ δὲν ἦτο λεν εἶσθαι ἐπαινετή.

Φιλία.

Ἡ φιλία εἶναι ἔνωσις καρδιῶν καὶ ψυχῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δύο ἀνθρώπων, ἐνίοτε δὲ καὶ πλείοτέρων, ἀποβλέπουσα πάντοτε εἰς τὸ καλόν. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη αἱ καρδίαι ν' ἀρέσκωνται, καὶ βάσιν τῆς ἀρεσκείας νὰ ἔχωσι τὴν ἀρετὴν· νὰ βασιλεύῃ μεταξὺ αὐτῶν ἰσότης, εὐλικρίνεια καὶ ἀφιλοκέρδεια· νὰ προλαμβάνῃ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὰς χρείας, νὰ ἐμποδίζῃ τὰ σφάλματα, νὰ γίνηται φρόνιμος χαλινὸς εἰς τὰς ὁρμὰς, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, κατὰ πάντα νὰ τελειοποιῶνται ἀπ' ἀλλήλων πρὸς τὸ καλόν. Τοιαύτη φιλία εἶναι τελεία, καὶ μέγιστον ἀγαθὸν εἰς τοὺς ἔχοντας (1). Διπλαῖ δυνάμεις τοῦ λογικοῦ, διπλαῖ σκέψεις εἰς τὰ πρακτέα, διπλῇ χαρὰ ἐν ταῖς εὐτυχίαις, διπλᾶ πάντα τὰ καλὰ, καὶ οὐδὲν τὸ κακόν· δύναται τις νὰ φαντασθῇ ἄλλο ἰσχυρότερον ἢ εὐγενέστερον; Ἀλλὰ πόσον εἶναι σπάνιον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τοιαύτη φιλία! Οἱ πλούσιοι μάλιστα, οἱ δυνατοί, οἱ ἡγεμόνες, οἱ βασιλεῖς, οὔτι-

(1) Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίαν· οὗτοι γὰρ τὰγαθὰ ὁμοίως ἀλλήλοις βούλονται, ἢ ἀγαθοί· ἀγαθοὶ δ' εἶσι καθ' αὐτούς· οἱ δὲ βουλόμενοι τὰγαθὰ τοῖς φίλοις ἐκείνων ἔνεκα, μάλιστα φίλοι· δι' αὐτοὺς γὰρ οὕτως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· Διαμένει οὖν ἡ τούτων φιλία ἕως ἂν ἀγαθοὶ ᾖσιν· ἢ δ' ἀρετὴ μόνιμον. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Βιβλ. γ'. κεφ. γ'.)